

30 januari—2 februari

Debatter m. m.

Torsdagen den 1 februari

Sid.

Svar på enkel fråga av herr Arvidson (h) om förbud att använda spö vid trav- och galopptävlingar	5
Interpellation av herr Ahlmark (fp) ang. civilt överljudsflyg	7
Svar på enkel fråga av herr Lokander (s) ang. upphandlingsbestämmelserna för försvarsmakten	8

Fredagen den 2 februari

Höjning av skatten på sprit och vin, m. m.	10
Meddelande ang. enkel fråga av herr Ahlmark (fp) ang. svenskt bistånd till Tanzania och Zambia	32

Samtliga avgjorda ärenden

Fredagen den 2 februari

Bevillningsutskottets betänkande nr 1, ang. ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen om skatt på sprit och vin, m. m.	10
---	----

Tisdagen den 30 januari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00.

Justerades protokollen för den 19 innevarande månad.

Upplästes följande till kammaren inkomna ansökningar:

Till riksdagens första kammare

Undertecknad anhåller om ledighet från riksdagsarbetet för nedrustningsförhandlingar i Genève under tiden den 5—den 20 februari 1968.

Stockholm den 26 januari 1968

Alva Myrdal

Till riksdagens första kammare

Härmed får jag anhålla om tjänstledighet från riksdagsarbetet under tiden den 31/1—den 9/2 1968 för deltagande i världshandelskonferensen i New Delhi.

Stockholm i handelsdepartementet den 29/1 1968

Gunnar Lange

Till riksdagens första kammare

Härmed har jag äran anhålla om ledighet från riksdagsarbetet under tiden den 31/1—den 6/2 1968 för att delta i nedrustningsdelegationens arbete i Genève.

Stockholm den 30 januari 1968

G. Ivar Virgin

De begärda ledigheterna beviljades.

Föredrogos och hänvisades

motionerna nr 450 och 451 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 452—472 till statsutskottet,

motionerna nr 473—477 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 478 och 479 till bankoutskottet,

motionerna nr 480—482 till lagutskottet,

motionen nr 483 till statsutskottet,
motionerna nr 484—489 till lagutskottet,

motionen nr 490 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 491—497 till jordbruksutskottet,

motionen nr 498 till allmänna beredningsutskottet,

motionen nr 499 till statsutskottet,
motionerna nr 500—502 till allmänna beredningsutskottet,

motionen nr 503 till lagutskottet,
motionerna nr 504—507 till utrikesutskottet,

motionerna nr 508—517 till konstitutionsutskottet,

motionerna nr 518—523 till statsutskottet,

motionen nr 524 till utrikesutskottet,
motionerna nr 525—576 till statsutskottet,

motionen nr 577 till allmänna beredningsutskottet,

motionerna nr 578—625 till statsutskottet,

motionerna nr 626—628, 630, 632—647 samt 649—654 till bevillningsutskottet,

motionerna nr 655—671 till bankoutskottet,

motionerna nr 672—703 till lagutskottet,

motionerna nr 704—724 till jordbruksutskottet,

motionerna nr 725—734 till allmänna beredningsutskottet,

motionen nr 735 till lagutskottet,

motionerna nr 736—738 till allmänna beredningsutskottet,
motionen nr 739 till statsutskottet
ävensom
motionerna nr 740—743 till allmänna beredningsutskottet.

Anmäldes och bordlades följande motioner:

nr 744, av herr *Hübinette*, i anledning av styrelsens för riksdagens förvaltningskontor skrivelse angående lönegradsplaceringen av tjänsten som chef för förvaltningskontoret; och

nr 745, av herr *Svenungsson m. fl.*, i anledning av styrelsens för riksdagens förvaltningskontor skrivelse angående projektering av provisoriska lokaler för riksdagen i kv. Garnisonen.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 16.03.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Torsdagen den 1 februari

Kammaren sammanträdde kl. 16.00; och dess förhandlingar leddes av herr förste vice talmannen.

Justerades protokollen för den 23 och den 24 nästlidne januari.

På förslag av herr förste vice talmannen beslöt kammaren medgiva, att — eftersom herr statsrådet Andersson vore upptagen av frågesvar i andra kammaren — svar å den av herr Arvidson framställda enkla frågan finge lämnas först.

Om förbud att använda spö vid trav- och galopptävlingar

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet KLING erhöll ordet för att besvara herr Arvidsons (h) fråga om förbud att använda spö vid trav- och galopptävlingar, vilken fråga intagits i kammarens protokoll för den 24 januari, och anförde:

Herr talman! Herr Arvidson har frågat mig om jag är beredd att medverka till åtgärder för att förhindra djurplågeri genom användande av spö vid trav- och galopptävlingar.

I överensstämmelse med nya bestämmelser som har trätt i kraft den 1 januari 1967 har veterinärstyrelsen förordnat banveterinärer och ställföreträdare för dessa vid landets tävlingsbanor för trav- och galoppsport. Om djur utsätts för eller befaras kunna bli utsatt för djurplågeri, kan dessa veterinärer med omedelbar verkan helt eller delvis förbjuda att tävlingen hålls eller att visst eller vissa djur deltar i tävlingen.

Enligt vad jag har inhämtat från ve-

terinärstyrelsen har något ingripande på grund av olämplig spödrivning av häst under tävling inte skett från banveterinärs sida under det år som det nya övervakningssystemet har varit i tillämpning. Det behöver givetvis inte betyda att förhållandena är helt tillfredsställande.

Veterinärstyrelsen har för avsikt att senare i vår samla banveterinärerna för överläggningar om de erfarenheter som hittills har vunnits. Jag kommer att med intresse ta del av vad som då framkommer och därefter bestämma mitt ägerande.

Herr ARVIDSON (h):

Herr talman! Jag ber att till statsrådet och chefen för justitiedepartementet få framföra mitt tack för det svar som jag erhållit på min enkla fråga. Vad som gett mig anledning till att framställa frågan är tidningsrubriker som förekommit i skånepressen och som omtalat att en kusk slagit en häst på Jägersro. Enligt kameran som varit i gång skulle hästen ha tilldelats över 20 piskrapp.

Statsrådet omnämnde att nya bestämmelser trätt i kraft, innebärande att om djur utsättes för eller befaras kunna bli utsatt för djurplågeri kan åtgärder vidtas med omedelbar verkan. Det gläder mig att veterinärstyrelsen har för avsikt att samla banveterinärerna för överläggningar om de erfarenheter som vunnits med de nya bestämmelserna. Det är betryggande, och än mera betryggande är att statsrådet följer denna fråga med intresse.

Det sägs också i svaret att »enligt vad jag har inhämtat från veterinärstyrelsen har något ingripande på grund av olämplig spödrivning av häst under

Om förbud att använda spö vid trav- och galopptävlingar

tävling inte skett från banveterinärs sida». Detta uttalande förvånar mig något eftersom de där 21 eller 22 piskrappen i Malmö på något sätt väl måste ha kommit till veterinärstyrelsens kännedom. Jag tycker att detta är en aning underligt, men referaten i tidningarna har kanske varit något överdrivna.

Jag vill rent allmänt säga — jag grundar det på mer än 40 års erfarenhet som hästuppfödare — att spö är ett nödvändigt ont i vissa fall när en häst skall köras in eller ridas in. Hästen skall ha klart för sig att den skall lyda sin kusk och sin ryttare. Ryttaren skall sätta sig i respekt, och därför är det nödvändigt att använda spö. Men att ha spö som pådrivare vid tävlingar anser jag vara ett absolut fördärv. Det skall kunna gå lika bra ändå, och jag hoppas verkligen att det inte skall ta så lång tid förrän spöet kommer bort från tävlingsbanorna, i synnerhet då det förekommer spel i sammanhanget. Vi kan inte komma ifrån att kuskarna vid travtävlingarna många gånger får sina vinrar från publiken som spelar och satsar stora pengar. Publiken kräver att spö skall användas, och det är nu kanske inte så lätt för kusken att låta bli att ta till det. Om han däremot inte tillåtes att ha spö, kan ju ingen klanka på honom.

Jag ber än en gång att få tacka för svaret, som jag finner vara positivt.

Herr statsrådet KLING:

Herr talman! Eftersom statsrådet Andersson ännu inte har hunnit anlända, kanske jag får säga ytterligare några ord i frågan om djurplågeriet och dess behandling för närvarande.

Det är inte så länge sedan riksdagen hade att besluta om mycket väsentliga reformer och skärpningar i vår djurskyddslagstiftning. Icke förty har jag nu, genom att andra utredningar blivit färdiga, lyckats friställa arbetskraft som tar upp ytterligare frågor på djurskyddets område, bl. a. en mycket dis-

kuterad fråga om eventuellt förbud för den som har dömts till straff för djurplågeri att vidare inneha djur. När den frågan behandlades i anledning av propositionen, uttalade jag mig mycket tveksamt för en sådan reform, som jag ansåg vara alltför ingripande. Vad som har förekommit i särskilda fall sedan dess har gjort att jag tänkt om, och jag avser att så småningom återkomma till riksdagen med förslag i frågan.

Överläggningen ansågs härmed slutad.

Kammaren medgav — eftersom herr statsrådet Andersson fortfarande vore upptagen av debatt i andra kammaren — att handläggningen av övriga ärenden å föredragningslistan finge ske före återstående frågesvar.

Föredrogos och hänvisades till bankoutskottet motionerna nr 744 och 745.

Anmälades att till kammaren överlämnats

dels Kungl. Maj:ts skrivelse nr 3, med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser,

dels ock Kungl. Maj:ts proposition nr 16, angående överlåtelse av viss staten tillhörig mark, m. m.

Den kungl. skrivelsen och den kungl. propositionen blevo nu var för sig föredragna och lagda på bordet.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m. jämte motioner.

Interpellation ang. civilt överljudsflyg

Herr AHLMARK (fp) erhöll på begäran ordet och yttrade:

Herr talman! Frågorna om det civila överljudsflyget blir viktigare för varje år. Vi kommer allt närmare den dag då det första exemplaret av ett civilt överljudsplan är i luften. I Frankrike, England, Förenta staterna och Sovjetunionen bedrivs arbete på tre konkurrerande och ytterst dyrbara överljudsprojekt.

Samtidigt har kritiken mot det civila överljudsprogrammet skärpts i flera länder. I USA har opinionsbildningen mot SST-planen (SuperSonicTransport) intensifierats under 1967. Flera inflytelserika medlemmar av senat och representanthus har instämt i kritiken, och motståndet mot anslagen för det amerikanska projektet har hårdnat.

Debatten har först och främst gällt bullerrisken. Om överljudsplan av den storlek som nu planeras tillåts passera befolkat territorium är det möjligt att SST-planen i framtiden lägger ut drygt 100 kilometer breda band av fruktansvärt oväsen över kontinenterna. Det är beklämmande att dessa risker inte har undersökts noggrannare innan man beslutat satsa väldiga belopp på projektet.

Frågan om överljudsstrafik tas nu upp också i några internationella organisationer, bl. a. ICAO och OECD. I september möts ICAO:s generalkonferens i Buenos Aires och skall där bl. a. ta ställning till en rapport om det civila överljudsflyget.

I Sverige har flygtekniska försöksanstalten tidigare bedrivit mycket avancerade studier om överljudsflyget och dess verkningar. Dess förre chef, generaldirektör Bo Lundberg, har under hela 1960-talet gjort ingående analyser av och bedrivit upplysning om SST-planens tekniska, ekonomiska och miljöhötande effekter. Hans skrifter i ämnet har blivit föremål för stor internationell uppmärksamhet. Det är knap-

past överord att påstå att Lundberg genom sina ingående analyser blivit den mest uppmärksammade kritikern i världen av planerna på civil överljudsstrafik. Han har gjort avgörande insatser för att fästa uppmärksamheten på de bullermattor, som blir följden av denna trafik.

Under Lundbergs tid som verkschef var flera personer vid flygtekniska försöksanstalten inkopplade på dessa studier. Men i och med att Bo Lundberg i mitten av förra året lämnade flygtekniska försöksanstalten tycks detta arbete i huvudsak ha avstannat. Samtal med nuvarande verkschefen leder mig till slutsatsen att inte på många år har SST-frågan ägnat så litet studium vid försöksanstalten som just nu.

Detta är speciellt allvarligt eftersom nödvändigheten av en självständig, svensk prövning av utländska rapporter och utredningar blir alltmer påtaglig. Bristen på egna, kontinuerliga studier i denna fråga kan göra det svårt för svenska myndigheter att ta ställning till rapporter också från internationella organisationer.

Framtiden för flygtekniska försöksanstalten är i dag under övervägande och proposition skall föreläggas riksdagen längre fram i vår. Innan den frågan behandlas av riksdagen är det emellertid viktigt att få veta hur regeringen tänkt sig att de svenska studierna av civilt överljudsflyg skall bedrivas. Mot bakgrund av vad som ovan anförts anholder jag därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet få ställa följande frågor:

1. I vilka former anser statsrådet att forskning och studier i Sverige om det civila överljudsflyget bör bedrivas?

2. Kommer regeringen att genom direktiv och anslag göra det möjligt för flygtekniska försöksanstalten att fortsätta sina undersökningar om problemen vid SST-trafik?

3. Hur tänker statsrådet utnyttja förre generaldirektör Bo Lundbergs er-

Ang. upphandlingsbestämmelserna för försvarsmakten

farenhet och kunskaper beträffande studier av problem förknippade med civilt överljudsflyg?

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Anmälades och bordlades följande avlämnade motioner:

nr 746, av herr *Högström* och fru *Ohlsson, Lilly*,

nr 747, av herr *Strandberg*,

nr 748, av herr *Strandberg*,

nr 749, av herrar *Sörenson* och *Svanström*, samt

nr 750, av herr *Tistad* och fru *Segerstedt Wiberg*,

alla i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 7, med förslag till narkotikastrafflag, m. m.

Justerades ett protokollsutdrag för denna dag.

Herr FÖRSTE VICE TALMANNEN anförde:

Om så erfordras på grund av att kamrarna vid sammanträde fredagen den 2 februari kl. 11.00 fattar olika beslut i skattefråga, hålles samma dag ytterligare två sammanträden, nämligen *dels* två timmar efter det båda kamrarna fattat beslut beträffande bevillningsutskottets betänkande nr 1, för godkännande av eventuell voteringsproposition för gemensam omröstning, *dels* tio minuter efter sistnämnda sammanträdes början, för gemensam omröstning.

Ang. upphandlingsbestämmelserna för försvarsmakten

Herr statsrådet och chefen för försvarsdepartementet **ANDERSSON** erhöll ordet för att besvara herr *Lokanders* (s) fråga angående upphandlingsbestämmelserna för försvarsmakten, vilken fråga intagits i kammarens proto-

koll för den 18 januari förmiddagen, och yttrade:

Herr talman! Herr Lokander har frågat mig, om jag anser att gällande upphandlingsbestämmelser för försvaret är utformade på ett sätt som gör det möjligt att i förekommande fall i önskvärd utsträckning beakta arbetsmarknadsläget i vissa branscher eller regioner.

Upphandlingsbestämmelserna för försvaret är desamma som för statsverket i övrigt. Andra än affärsmässigt betingade förhållanden får inte beaktas av de upphandlande myndigheterna.

Med hänsyn till sysselsättningen i de norra delarna av landet har Kungl. Maj:t föreskrivit om visst samrådsförfarande mellan överbefälhavaren, försvarets centrala förvaltningsmyndigheter och arbetsmarknadsstyrelsen.

Vid samråd med arbetsmarknadsstyrelsen kan denna finna önskvärt att den upphandlande myndigheten gör beställning hos visst företag eller i viss del av landet. Om detta strider mot en affärsmässig bedömning blir frågan underställd Kungl. Maj:t. Vid avgörandet måste tas hänsyn även till handelspolitiska faktorer.

Herr LOKANDER (s):

Herr talman! Jag ber att få tacka försvarsministern för svaret. Jag har emellertid några kommentarer som jag skulle vilja göra.

Statsrådet säger i sitt svar att andra än affärsmässigt betingade förhållanden inte får beaktas av de upphandlande myndigheterna. Det är klart att vissa normer måste tillämpas och att avtal skall hållas. Men, herr statsråd, man blir litet bekymrad när man ser att planeringen och samordningen i detta fall inte är riktigt bra. Det rör sig om ett par samhällen — jag håller mig till Nykroppa som ligger i mitt län — där kommunen investerat mycket pengar och plötsligt befinner sig i den situationen att det företag som drivit vederbörande fabrik helt plötsligt bara flyt-

Ang. upphandlingsbestämmelserna för försvarsmakten

tar över till Portugal. Det är klart att människor på dessa orter, både i Nykroppa och i Ljusdal, frågar sig hur det kan gå till på detta sätt. Det är helt naturligt att den som blir arbetslös undrar: Varför skall vi bli arbetslösa, när vi kanske hade en möjlighet att få fortsätta här i stället för att företaget flyttar till Portugal?

Jag har emellertid noterat med tillfredsställelse att inrikesministern i andra kammaren i förra veckan meddelade herrar Andersson och Mossberg att det skulle finnas vissa möjligheter att förlägga ny industri dit till dessa orter. Jag vill för min del understryka att det är nödvändigt att så sker, men jag förstår att oro fortfarande finns hos dem som arbetar i Nykroppa och Ljusdal. Även om vi här i kammaren möjligen kan förstå de affärsmässiga synpunkterna vill jag till sist fråga: Finns det inga möjligheter, herr statsråd, att i fortsättningen se till att Kungl. Maj:t och arbetsmarknadsstyrelsen har litet större kontroll över vad företagen i vårt land företar sig?

Herr statsrådet **ANDERSSON**:

Herr talman! Jag kan inte gå in på frågan om svenska företag som flyttar till Portugal eller någon annanstans. Jag ogillar det om jag skall säga min personliga mening. Men det hör inte till den fråga vi nu diskuterar, utan frågan är om försvaret genom att upphandla hos det svenska företagens fabrik i Portugal har åstadkommit att ett företag i Sverige blivit nedlagt. På den frågan kan jag svara ett bestämt nej, ty den order som det här gäller har inte varit av den storleksordningen att man behövde lägga ner ett företag. Det var en mycket liten order i förhållande till den upphandling som sker genom intendenturverket. Det är alltså andra skäl som gör att man lägger ned GEFA-industrierna i Ljusdal och Nykroppa.

För att inga missförstånd skall uppstå vill jag säga att en mycket liten del

av intendenturverkets beställningar av textilier och vävnader går till utlandet. I genomsnitt är det ungefär 10 procent genom åren — vissa år har det varit mindre. Här gäller det dessutom ett område där vi som privata konsumenter praktiskt taget alla har övergått till att köpa det som kommer utifrån. Där har alltså intendenturverket i samråd med arbetsmarknadsmyndigheterna faktiskt lyckats hålla beställningarna inom landet. Men när prisskillnaderna blir så stora som i det här upphandlingsärendet — över 50 procent — så har arbetsmarknadsmyndigheterna inte ansett sig kunna råda intendenturverket till annat än att göra upphandlingen i Portugal. Så har jag uppfattat ärendet. I varje fall har dessa båda myndigheter inte ansett det nödvändigt att gå till Kungl. Maj:t med ärendet. Arbetsmarknadsmyndigheterna och Kungl. Maj:t har den möjligheten, vilken har utnyttjats under senare år vid många tillfällen och kan utnyttjas nu igen, att vid svenska industrier lägga ut statliga beställningar som motiveras med arbetsmarknadsskäl och där en sådan konkurrens med utlandet icke strider mot våra internationella handelsavtal. Det är därför man måste gå den vägen.

Herr **LOKANDER** (s):

Herr talman! Jag förstår för min del mycket väl de synpunkter statsrådet anförde.

Vad jag vill understryka är emellertid att även om frågan i och för sig gäller bara denna upphandlingshistoria, så kan den ändå sammankopplas med frågan om beställningar i Portugal och nedläggandet av industrier i Nykroppa och Ljusdal. Det var därför min fråga kom till. Jag undrar om inte människorna skulle bli mera nöjda, om vi kunde komma fram till att inte förfara på det sättet, i varje fall så länge vi tillhör EFTA, utan låter arbetsgivarna förstå att de inte kan handla hur som helst.

Även det enkla folket vill i sådana här fall ha sin mening med i laget.

Kammarens sammanträde avslutades kl. 16.27.

Överläggningen förklarades härmed slutad.

In fidem
K.-G. Lindelöw

/Solveig Gemert

Fredagen den 2 februari

Kammaren sammanträdde kl. 11.00.

Justerades protokollet för den 25 nästlidne januari.

Anmäldes och godkändes riksdagens kanslis förslag till riksdagens förordnanden:

nr 51, för herr Karl Åke Larsson att vara suppleant i riksdagens förvaltningskontor; och

nr 52, för herr Nils Erik Wååg att vara suppleant i riksdagens förvaltningskontor.

Föredrogs och lades till handlingarna Kungl. Maj:ts skrivelse nr 3, med redogörelse för behandlingen hos Kungl. Maj:t av riksdagens skrivelser.

Föredrogs och hänvisades till jordbruksutskottet Kungl. Maj:ts proposition nr 16, angående överlåtelse av viss staten tillhörig mark, m. m.

Föredrogs och hänvisades motionen nr 746 till lagutskott, motionen nr 747 till statsutskottet och motionen nr 748 till lagutskott.

Vid föredragning av motionen nr 749 hänvisades densamma, såvitt den avsåg åtgärder för att totalförbjuda centralstimulantia, till lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Vid föredragning av motionen nr 750 hänvisades densamma, såvitt den avsåg 1961 års narkotikakonvention, till lagutskott och i övrigt till statsutskottet.

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

Föredrogs bevillningsutskottets betänkande nr 1, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m. jämte motioner.

I en den 3 januari 1968 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 12, hade Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogade förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin,

2) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 juni 1961 (nr 394) om tobaksskatt,

3) förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475).

I propositionen hade föreslagits att grundavgiften för sprit skulle höjas från 34 till 38 öre per volymprocent, inne-

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

bärande en drygt tioprocentig höjning, och att grundavgifterna för vin skulle anpassas i enlighet härmed. Förslaget påverkade också procentavgifterna, den allmänna varuskatten på dessa drycker liksom systembolagets vinst och medförde en genomsnittlig höjning av priset på spritdrycker med 9 procent, på starkvin med 8 procent och på lättvin med 7 procent. Samtidigt hade föreslagits en mot prishöjningen svarande höjning av schablontullarna vid införsel av spritdrycker. Skattehöjningen avsåges träda i kraft den 5 februari 1968.

Vidare hade i propositionen föreslagits en ytterligare differentiering av tobaksskatten på cigaretter, varigenom skatten på cigaretter av större format höjdes. En motsvarande ändring föreslög beträffande skatten på cigarettpapper och cigaretthylsor.

Genom dessa åtgärder beräknades statens inkomster öka med cirka 200 miljoner kronor under budgetåret 1968/69.

Till utskottet hade hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

I) de likalydande motionerna I: 176, av herr *Hübinette*, och II: 237, av herr *Wennerfors*, vari hemställts, att riksdagen, med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 12, till den del den avsåg förordningen den 24 maj 1957 om skatt på sprit och vin måtte antaga i motionerna infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, vilket förslag avsåg ett bibehållande av vinbeskattningen vid nuvarande nivå samt en höjning av grundavgiften för sprit till 40 öre per volymprocent alkohol;

II) de likalydande motionerna I: 384, av herr *Schött*, och II: 489, av herr *Oskarson*, vari anhållits, att riksdagen, med ändring av Kungl. Maj:ts proposition nr 12, till den del den avsåg förordningen den 24 maj 1957 om skatt på

sprit och vin, måtte antaga i dessa motioner infört förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, vilket förslag gällde, att den föreslagna spritbeskattningen skulle genomföras men att nuvarande beskattning av vin skulle bibehållas;

III) de likalydande motionerna I: 390, av herr *Tistad m. fl.*, och II: 472, av herr *Hamrin* i Kalmar *m. fl.*, vari yrkats, att riksdagen skulle besluta

1. att skattegrupperna för cigaretter vid tobaksbeskattningen skulle bestämmas på grundval av den i varje cigarett ingående mängden tobak på sätt i motionerna närmare angivits;

2. att samma indelning i viktgrupper skulle gälla vid uttagande av schablontull; samt

3. att vikten av den i varje cigarett ingående mängden tobak vid uttagande av schablontull skulle anses vara lika med cigaretterns bruttovikt med avdrag av 0,20 gram för cigarett med filter eller munstycke och 0,05 gram för annan cigarett;

IV) de likalydande motionerna I: 629, av herrar *Bengtson* och *Dahlén*, samt II: 823, av herrar *Wedén* och *Hedlund*, vari föreslagits, att riksdagen vid sin behandling av proposition nr 12 skulle besluta, att skatten på sprit och vin 1968 skulle höjas med 15 procent i stället för av departementschefen föreslagna 10 procent;

V) de likalydande motionerna I: 648, av herr *Erik Svedberg m. fl.*, och II: 595, av herr *Engkvist m. fl.*, vari anhållits, att riksdagen vid behandlingen av proposition nr 12, i vad den avsåg alkoholbeskattningen, måtte antaga i motionerna införda

1) förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin; samt

2) förslag till förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

475), vilka förslag bland annat gällde en höjning av grundavgiften för sprit till 42 öre per volymprocent alkohol samt ett accepterade av den i propositionen förordade vinbeskattningen; ävensom

VI) motionen II: 816, av herr *Nordgren* och fru *Kristensson*.

I detta sammanhang hade utskottet jämväl behandlat de likalydande motionerna I: 631, av herrar *Dahlén* och *Bengtson*, samt II: 824, av herrar *Wedén* och *Hedlund*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta om höjning av skatten på tobaksvaror från och med den 1 juli 1968 i den omfattning, som angäves i motionerna, vilket förslag avsåg en höjning med två öre i genomsnitt per cigarrett och motsvarande höjning av skatten på övriga tobaksvaror.

Utskottet hade i det nu föreliggande betänkandet på anförda skäl hemställt,

A. att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts proposition nr 12 och med avslag på motionerna I: 176 och II: 237, I: 384 och II: 489, I: 390 och II: 472, I: 629 och II: 823, I: 648 och II: 595 samt II: 816, måtte anta de vid propositionen fogade förslagen till

1) förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin,

2) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 juni 1961 (nr 394) om tobaksskatt,

3) förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475),

B. att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t måtte hemställa om skyndsamt utredning beträffande tobaksbeskattningen i dess helhet,

C. att riksdagen måtte avslå motionerna I: 631 och II: 824.

Därjämte hade utskottet hemställt, att förevarande ärende måtte företagas till avgörande efter allenast en bordläggning.

Reservationer hade avgivits

1) av herr *Tage Johansson* (s) och herr *Wärnberg* (s), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss angiven del hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen, med bifall till motionerna I: 648 och II: 595 samt med avslag *dels* på propositionen, i vad den avsåg alkoholbeskattningen, *dels* på motionerna I: 176 och II: 237, I: 384 och II: 489, I: 390 och II: 472, I: 629 och II: 823 samt II: 816, måtte antaga i reservationen införda förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin;

2) förordning angående — — — (= utskottet) — — — om tobaksskatt; samt

3) förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475);

2) av herr *Tistad* (fp) och fru *Nettelbrandt* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande bort i viss del erhålla den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under A hemställa, att riksdagen måtte avslå propositionen nr 12, i vad den avsåg tobaksbeskattningen;

3) av herrar *Erik Filip Petersson* (fp), *Tistad* (fp), *Fälldin* (cp) och *Vigelsbo* (cp), fru *Nettelbrandt* (fp) samt herr *Eriksson* i Bäckmora (cp) och herr *Enskog* (fp), vilka ansett, att utskottets yttrande i vissa angivna delar bort hava den ändrade avfattning, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort under A och C hemställa,

A. att riksdagen, med bifall till motionerna I: 629 och II: 823 samt I: 631 och II: 824 samt med avslag på propositionen och på motionerna I: 176 och II: 237, I: 384 och II: 489, I: 390 och II: 472, I: 648 och II: 595 samt II: 816, måtte antaga i denna reservation införda förslag till

1) förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin;

2) förordning angående ändrad lydelse av 2 § förordningen den 16 juni 1961 (nr 394) om tobaksskatt; samt

3) förordning om ändring i tulltaxan den 12 september 1958 (nr 475).

På gjord proposition beslöt kammaren, att förevarande ärende skulle nu företagas till avgörande.

Herr PETERSSON, ERIK FILIP, (fp):

Herr talman! Den proposition som vi i dag behandlar har mycket kortfattade motiveringar, och därför inbjuder den inte heller till någon längre diskussion.

Den motivering som anföres för en höjning av spritskatterna talar om ett återställande av anpassningen till den allmänna konsumentprisnivån. Men nu är de alkoholhaltiga dryckerna inte vilken konsumtionsvara som helst, och därför anmäler sig också andra synpunkter på denna fråga. Ehuru det egentligen inte har nämnts, saknar inte heller den statsfinansiella aspekten betydelse i det här sammanhanget.

En annan aspekt som anmäler sig med största skärpa är den rent nykterhetspolitiska. Jag vågar påstå att det är den som har det största värdet i denna debatt. Riksdagen bär ju ansvaret för den nykterhetspolitiska situationen, sådan den utvecklats efter de åtgärder som riksdagen vidtagit.

De rapporter som på senare år har kommit från läkarvetenskapen och även från andra håll är mycket allvarliga och nedslående, och det talar för att vi i dag bör se den här frågan med större allvar än vad vi kanske gjort tidigare just ur den nykterhetspolitiska aspekten. Jag skall inte alls ta upp någon debatt om den sidan av saken i dag, ty i denna fråga liksom i nästan alla andra pågår ju en utredning. När utredningen kommer fram till något resultat vet man inte, men då vi i dag skall ta ståndpunkt i den föreliggande frågan, så bör

vi också beakta den effekt som prishöjningar har ur nykterhetspolitisk synpunkt.

Under alla förhållanden måste en av de huvudsakliga faktorerna i nykterhetspolitiken vara att hålla tillbaka konsumtionen, och det kan man göra via prishöjningar. Mittenpartierna har därför i sin reservation velat gå ett steg längre än vad finansministern gjort i fråga om skatteökning. Vi motiverar vårt förslag med att det gäller att återställa relationen mellan inkomstutvecklingen och spritpriserna, om man inte skall skapa gynnsamma förhållanden för ökad konsumtion.

Herr talman! Jag ber därmed att få yrka bifall till reservation nr 3. Eftersom också andra talare kommer att beröra problemet, skall jag nöja mig med det yrkandet.

Herr TISTAD (fp):

Herr talman! Om man gör sig besväret att försöka tränga in i den svenska tobaksbeskattningens enskildheter, så upptäcker man att tobaken är mycket olika beskattad alltefter den skepnad som den uppträder i. Om man räknar ut skatten på varje gram tobak i den färdiga varan, så finner man att snus är billigast i skatt med något mindre än ett öre per gram. Därefter kommer tuggtobak, som kostar något mer än två öre i skatt för varje gram. Man skulle kanske vänta sig att röktobak skulle komma därefter. Men nej — vissa cigaretter är billigare och drar inte högre skatt än något mer än 3 öre per gram. Röktobak kostar hela 6 öre per gram. Dyrast i skatt är cigaretterna. För de vanligaste märkena varierar skatten, räknad på nettovikten av tobaken, mellan 11 och 18 öre per gram.

För cigaretter har man som bekant två skatteklasser alltefter vad cigaretterna väger, inklusive papper och eventuella filter. Cigaretter som väger högst 0,85 gram per styck hör till en skatteklass, cigaretter som väger mer

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

än 0,85 gram till en annan, och i den klassen är skatten 5,5 öre högre per styck än i den första.

I fjol, när riksdagen ungefär vid den här tiden behandlade ett förslag från Kungl. Maj:t om höjning av tobaksskatten, påtalade bevillningsutskottet, att så som cigarrettskatten var utformad, med en enhetlig skatt per styck för alla cigarretter som väger över 0,85 gram, gynnas stora cigarretter i skattehänseende. Utskottet hade en del att säga också på ett par andra punkter, som jag här kan gå förbi, och fortsatte: »Det är enligt utskottets mening önskvärt, att tobaksbeskattningen utformas efter i förväg prövade principer om hur skattebelastningen bör fördelas mellan de olika varugrupperna och inte uteslutas med utgångspunkt från möjligheterna att öka statsinkomsterna.» Och utskottet slutade med att uttala en förväntan att »här redovisade spörsmål tas upp till prövning snarast möjligt i samband med en översyn av gällande bestämmelser i fråga om tobaksbeskattningen».

Resultatet blev att kontrollstyrelsen fick i uppdrag att göra en översyn. I fråga om cigarrettbeskattningen gick kontrollstyrelsen på en helt ny linje. Styrelsen föreslog nämligen att man skulle låta cigarretternas volym i stället för vikten vara avgörande för indelningen i skatteklasser. När man fastställde volymen, skulle man inte räkna in filter och man skulle göra avdrag för normal fimplängd. Man kan alltså säga att skatten skulle beräknas på den tobak man röker upp och inte på den tobak man kastar med fimpen och inte heller på eventuellt filter.

Kontrollstyrelsens förslag blev — enligt propositionen — utsatt för mycken kritik vid remissbehandlingen, och finansministern har inte ansett sig kunna bygga på det. Han säger i propositionen att frågan om tobaksbeskattningen bör övervägas ytterligare. Den allmänna översyn som riksdagen — genom att godta bevillningsutskottets betänkan-

de — uttalade sig för i fjol har alltså ännu inte kommit till stånd. Men finansministern har brutit ut ett par detaljer ur hela komplexet och lagt fram förslag om dem. Det ena gäller beskattningen av cigarrettpapper — och det förslaget har jag ingen anledning att kommentera. Det andra förslaget går ut på att antalet skattegrupper för cigarretter, som nu är två, skall ökas till fem. Skatten i de två lägsta grupperna föreslås bli oförändrad. Sedan kommer tre nya skattegrupper ovanför med ett påslag av 4 öre i varje grupp.

Vi var några ledamöter i kamrarna som — när vi läste propositionen — tyckte att det trots allt låg någonting i kontrollstyrelsens förslag att man skulle beskatta cigarretterna efter den mängd tobak som de innehåller och inte räkna in filter och papper. Tanken att också räkna ifrån fimpen, som man inte röker, är naturligtvis bestickande, men rökvanorna är ju så olika — en del personer kastar bort halva cigarretten, andra röker tills de bränner fingrarna — så den tanken förkastade vi. Vi samlade oss till en motion, underskriven i båda kamrarna av ledamöter från fyra partier, där vi föreslog att indelningen i skatteklasser skulle bygga på vikten av den tobak som ingår i cigarretterna och inte på cigarretternas bruttovikt.

Motionen har fått ett förhållandevis välvilligt mottagande i utskottet. Visserligen avstyrker utskottet den, men utskottet ställer sig inte avvisande till de tankegångar som kommit till uttryck i motionen. »Det förefaller inte uteslutet», skriver utskottet, »att en fortsatt översyn kan komma fram till resultat som i huvudsak tillgodoser syftet med motionerna.» Utskottet uttalar sig för att man överväger en ännu radikalare lösning, nämligen att klassindelningen slopas och att beskattningen knyts till vikt- eller volymenhet tobak.

Utskottet vidhåller sin ståndpunkt från i fjol, att tobaksbeskattningen bör ses över ordentligt i sin helhet och att

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

resultatet av översynen skall föreläggas höstriksdagen. På den punkten står utskottet enigt. Men när utskottet i avvaktan på den begärda översynen vill gå med på Kungl. Maj:ts förslag som ett provisorium, är enigheten inte fullständig.

Vi är två reservanter, fru Nettelbrandt i medkammaren och jag, som tycker att det är riktigast att inför den översyn av hela komplexet som kommer att ske inte göra några detaljändringar i tobaksbeskattningen utan låta den vara som den är tills översynen är klar och riksdagen skall ta ställning till resultatet av den.

Om man ser till effekten av det förslag till ändring av cigarrettbekattningen som utskottet föreslår att vi skall anta som ett provisorium, så finner man att av alla cigarrettmärken av någon betydelse på den svenska marknaden är det bara fyra som drabbas av skatthöjning. För alla andra märken blir skatten oförändrad. Alla märken som tillverkas eller importeras av Svenska Tobaks AB klarar sig undan höjd skatt. De märken som drabbas importeras av andra företag.

Att cigarretter av dessa fyra märken, som betecknas som extra långa, kommer över den viktgräns som föreslagits som tak i den vanligaste skatteklassen beror beträffande tre av dem på att de är försedda med filter. De innehåller emellertid mindre tobak än en del av de cigarretter, som kommer att ligga kvar i den lägre skatteklassen.

Men, säger någon, staten kommer väl att förtjäna en hel del pengar på en sådan skatthöjning, och pengar i statskassan är ju alltid välkomna. Sannolikt kommer staten inte att få in ett öre mer i tobaksskatt på den här skatthöjningen. De cigarrettmärken som kommer upp i högre skatteklass blir osäljbara därför att de inte tål en skatthöjning med 4 öre per styck. De blir för dyra och kan inte konkurrera med andra märken som ligger i lägre skatteklass. Det betyder att de försvinner från den

svenska marknaden och att de som köpt dessa cigarretter går över till andra märken.

Av de cigarretter som alltså kommer att bli utslagna på den svenska marknaden på grund av den provisoriska ändring i tobaksbeskattningen som föreslås är de vanligaste och mest sålda märkena tillverkade i England och Danmark på brittisk licens. Vi har läst i tidningarna att de brittiska och danska regeringarna genom sina ambassader har gjort demarscher i utrikesdepartementet och framhållit att åtgärden innebär en diskriminering av brittiska och danska varor och att den strider mot EFTA-konventionen. I utskottet har upplysts att ändringen enligt utrikesdepartementets uppfattning inte står i strid mot EFTA-avtalet. Klart är emellertid att man i Storbritannien och Danmark är illa berörd av vad som håller på att ske.

Också detta borde, herr talman, vara ett skäl att vänta med alla ändringar i utformningen av tobaksbeskattningen till hösten och då låta allt ske i ett sammanhang. Det enda riktiga är att inte föregripa den allsidiga översyn som vi begär. Därför bör propositionen avslås i vad den rör ändringar i tobaksbeskattningen.

Herr talman! Med vad jag nu har sagt ber jag att få yrka bifall till reservation nr 2. I övrigt ber jag att få instämma i det yrkande om bifall till reservation nr 3 som ställts av herr Erik Filip Petersson.

Herr WÄRNBERG (s):

Herr talman! Svensk nykterhetspolitik ansågs vid omläggningen 1955 ha misslyckats. Motboken och restriktionssystemet hade inte förmått hålla konsumtionen av alkoholdrycker tillbaka. Som bevis för detta tog man det förhållandet att fylleriförseelserna under motbokstiden ökade mest hos de grupper som saknade motbok.

Frihet under ansvar när det gäller

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

alkoholdrycker var den paroll under vilken man skulle arbeta vidare. I konsekvens härmed gjorde man nästan rent hus med hela det gamla restriktions-systemet. Tyvärr måste man väl i dag, 12—13 år senare, konstatera att inte heller den nya alkoholpolitiken har lyckats bättre. Efter de första årens frihetsyra med våldsamma konsumtionsökningar och därmed sammanhängande ökning av fylleriet sjönk visserligen så småningom i början på 1960-talet konsumtionssiffrorna ned till motbokstidens nivå, men fylleriförseelserna låg fortfarande kvar på en hög nivå. Detta förhållande har av förstasigpåare tolkats på det sättet, att den stora alkoholförtäraren, i dagligt tal kallad missbrukaren, ständigt ökar sin konsumtion medan måttlighetsförbrukaren blivit ännu måttligare.

Jag har på den här punkten en något avvikande mening. Jag hävdar att de stora siffrorna på fylleriförseelserna från 1956—1957 gick ned mycket kraftigt till i början av 1960-talet. Det syns emellertid inte i statistiken då polisen de första frihetsåren inte på långa vägar hade varken tid eller plats att ta hand om alla de fyllerister som då fanns. Med detta har jag velat säga att i varje fall jag tror att det finns ett mycket klart samband mellan totalkonsumtionen av alkohol och antalet missbrukare.

När nu konsumtionen de senaste åren av 1960-talet åter skjutit i höjden utan motsvarande höjning av fylleriförseelserna — med undantag av 1967 års siffror då statistiken visar en oroande uppgång av fyllerisiffrorna — tas detta återigen som intäkt för att det är storförbrukarna som ökar sin andel, nämligen att den som söp mycket har fortsatt att supa ännu mera och att den som söp litet super ännu mindre. Jag tror att detta är fel. Jag tror att vi i dag har ett missbruk som är betydligt större eller nästan lika stort som det vi hade under de första frihetsåren i slutet på 1950-talet, och jag tror att fylleriet och

missbruket mera och mera tenderar att bli det dolda missbruket, det blir dolt tills det är för sent att bota det. Uttalanden av kända läkare bekräftar att så är fallet. Det hänger bl. a. samman med den höjda levnadsstandarden. Ett exempel som jag vill åberopa är att man efter den glada festen numera inte längre går på gatorna och skrålar, utan man tar en taxi hem. Däri ligger säkerligen något av förklaringen till att antalet missbrukare är större i socialgrupp 3 än i socialgrupp 1. En annan förklaring till att fylleriförseelserna inte nu helt följer konsumtionskurvan är det nya synsättet att en stor alkoholförtäring är en sjukdom och att de påverkade inte skall finkas.

Mitt synsätt på dessa frågor leder fram till det enkla resultatet, att det är konsumtionen som helhet som måste begränsas, därför att jag tror att konsumtionskurvan och missbrukarkurvan är två parallella ting.

Vi förfasar oss väl i dag alla — och här skall jag moralisera något — över de ligistfasoner som har kommit till uttryck i tunnelbanan och på andra ställen. Men har vi egentligen klart för oss att de flesta av dem som är med om eländet i förväg styrkt sig med alkohol? Har vi klart för oss att de flesta brott begås av människor med en ganska stor mängd alkohol i kroppen? Det är således inte bara missbrukare som ställer till skador.

I dag förfasar vi oss alla över narkotikabruket i vårt land, och vi ger myndigheterna all välsignelse i deras kamp både mot langare och mot konsumenter. Ändå finns det stora likheter mellan narkotikabruket och alkoholbruket. Det står för mig också klart att de narkotikapreparat som ger svåra verkningar är vanebildande i mycket högre grad än alkoholen, men andra narkotikapreparat är det inte. Jag kan nämna att många stora länder i världen tillåter haschisch men förbjuder alkohol.

Jag är glad över att den svenska opinionen som en enda man sluter upp

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

bakom bekämpandet av narkotikan, men jag efterlyser konsekvensen när det gäller en opinion mot alkoholbruket som i vårt land är ett oändligt mycket större problem än narkotikabruket. Tyvärr skyddas alkoholen av tusenåriga traditioner inte bara i vårt land utan också ute i världen, och på den punkten är svenska folket oerhört konservativt.

Från denna mera historiska och principiella deklaration i ämnet vill jag något beröra sakfrågan i bevillningsutskottets betänkande.

Vid 1955 års reform var en av kungstankarna att konsumtionen skulle överföras från de starka alkoholsorterna till de svagare. Systembolaget har också kraftigt propagerat för en sådan övergång, och finansministern har vid förslaget om införande av mellanöl förfäktat att detta skulle bli ett medel att få bort starkölet och bli ett alternativ till ännu starkare drycker. Detta sades tydligare när förslaget första gången framlades än den sista.

När man i dag konstaterar att man lyckats med denna övergång och som bevis härför anför att öl- och vinkonsumtionen nu har betydligt större andel av totalkonsumtionen än tidigare är det verkligen ett härresande sätt att använda statistik. Det enda man hittills har lyckats med är nämligen inte en övergång från sprit till vin och öl, utan man har fått en enorm ökning av öl- och vinkonsumtionen, samtidigt som man har fått en »normal» ökning av spritkonsumtionen.

Vad som har skett är att reklamen för dessa svagare varor lett till att vinet slagit ut kaffet på syjuntorna och familjebjudningarna och att mellanölet har slagit ut den svagare pilsnern. Det har alltså gått i rakt felaktig riktning. Påståendet att spriten har slagit ut kaffet på syjuntor och familjefester har jag inget bevis för, men det senare påståendet har jag mycket klara bevis för i konsumtionsstatistiken. Frågan är om inte detta förhållande har skapat nya

alkoholkonsumenter, varav en och annan efter vederbörlig tillvänjning så småningom kommer att hamna i missbrukarnas led.

Felet med försöket till övergång från sprit till svagare sorter har varit att man alltid vidtagit åtgärder för de svagare sorterna men sällan eller aldrig någonting mot spriten. Någon gång har väl finansministern vidtagit nykterhetspolitiskt motiverade höjningar av alkoholskatten, och det har lett till visst resultat. För några år sedan fick vi en arbetskonflikt som radikalt ändrade villkoren för trevnaden i samhället och polisens arbete, men den åtgärden kan knappast politikerna ta äran av.

När utskottet nu tillstyrker propositionens förslag och anser att detta överensstämmer med fastställda alkoholpolitiska principer, har därför två reservanter, herr Tage Johansson och jag, protesterat och ansett att den motion som vill använda prisvapnet i högre grad mot spriten än mot svagare sorter bäst överensstämmer med riksdagens intentioner. Reservation nr 1 innebär att höjningen på spritskatten blir dubbel så stor som i propositionens förslag, medan vinskatten blir densamma.

Utskottsmajoriteten hävdar att det ankommer på alkoholpolitiska utredningen att framlägga förslag i prisfrågorna. Så är givetvis fallet, men får det verkligen hindra riksdagen från att i årtal använda sig av alla möjligheter att göra någonting mot en för stor och felaktig konsumtion?

Alkoholpolitiska utredningen synes ju också ha behov av viss experimentverksamhet för att skaffa sig underlag för framtida bedömningar, och då måste differentierade skattehöjningar som medel att styra konsumtionen vara bra att ha som erfarenhet. Det måste i varje fall ha ett betydligt större värde än den något grönköpingsmässiga försöksverksamheten vid våra teatrar.

Att vi inte kunnat ansluta oss till mittenpartiernas motioner och reservation i denna fråga beror på att deras förslag

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

är sådant att det av dem själva inte beräknas få någon nykterhetspolitisk effekt utan endast budgeteffekt.

Herr talman! Jag ber med det sagda att få yrka bifall till reservation nr 1.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Efter vad herr Erik Filip Petersson och herr Tistad har anfört med anledning av reservation nr 3, skulle jag vilja tillfoga ytterligare några synpunkter. Jag vill dock först beröra det som herr Wärnberg tog upp sist i sitt anförande.

Efter att i huvudsak ha argumenterat för att en höjning av spritskatten skulle ha en konsumtionsdämpande effekt och därför av nykterhetspolitiska motiv vara angelägen avslutade herr Wärnberg sitt anförande med att framhålla, att han inte kan ansluta sig till mittenreservationen, eftersom den uteslutande skulle ha en finanspolitisk motivering — om jag uppfattade herr Wärnberg rätt. Jag har dock svårt att se, att den ena höjningen skulle ha en nykterhetspolitisk effekt och den andra en finanspolitisk. För båda höjningarna måste väl ändå finnas både en finanspolitisk och en nykterhetspolitisk motivering. Jag tror inte att man kan komma ifrån det.

Jag noterade också att herr Wärnberg deklarerade, att alkoholkonsumtionen i sin helhet måste begränsas. Vårt förslag innebär också på vin en höjning utöver regeringens förslag. Vin får väl sägas höra till alkoholkonsumtionen i dess helhet. Med den deklARATIONEN som utgångspunkt borde det finnas skäl för herr Wärnberg m. fl. att ansluta sig till mittenreservationen.

Beträffande resonemanget om den finanspolitiska effekten vill jag framhålla, att vi uppenbarligen vet väldigt litet om priselasticiteten samt om hur denna höjning kan komma att slå. Jag föreställer mig att man i finansdepartementet har haft svårigheter att beräkna hur stor effekt den av regeringen föreslagna

höjningen kommer att få på statsinkomsterna. Vi har föreslagit 5 procent till, men har även räknat med att det skulle innebära sänkt konsumtion. Därför har vi inte räknat proportionellt utan förutsatt att de extra 5 procenten bara skulle ge cirka 80 miljoner kronor.

Beträffande tobaksbeskattningen vill jag apropå den diskussion som herr Tistad tog upp säga, att det väl i utskottet egentligen inte rädde några delade meningar om att man måste söka sig fram till andra regler för denna beskattning. Eftersom det gick att nå enighet i utskottet om att ta initiativ och faktiskt beställa en beskattning, som antingen tar sikte på volym eller vikt och som skulle möjliggöra ett slopande av den klassindelning som självklart alltid kommer att ha sina tröskeleffekter, har jag för min del ansett det vara något mycket värdefullt att utskottet här utnyttjar sin initiativrätt. Även om det kan anföras invändningar i och för sig mot den tilläggskonstruktion — om jag så får kalla den — som föreslås i propositionen, skulle den ju komma att bli uteslutande av provisorisk karaktär, om man fattar utskottets skrivning rätt, vilket jag förmodar att man kommer att göra i finansdepartementet.

Men även på tobakssidan har vi föreslagit en högre skatt än den nu gällande, två öre för cigaretter och proportionellt för den andra tobaken. Vi har framhållit att allt fler och fler rapporter tyder på ett samband mellan tobaksbruket och vissa sjukdomar. Man kan naturligtvis diskutera i vilken utsträckning skatt på dessa varor kommer att påverka konsumtionen, förmå folk att avhålla sig från att använda tobak osv.; det är jag medveten om. Men man kan å andra sidan inte säga att skatten inte har någon betydelse i detta hänseende — säger vi det skulle vi ju hamna i att all skatt på tobak bara är ett sätt att skaffa staten inkomster och inte ens i någon grad skulle vara ägnad att påverka konsumtionens nivå.

Vi har ansett att det ur den här syn-

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

punkten finns anledning att höja skatten, men vi fördömler inte heller att vi under vår granskning av Kungl. Maj:ts budget har funnit olika åtgärder angelägna och nödvändiga. Även om vi är litet osäkra på konsumtionsutvecklingen tror vi att det på denna väg är möjligt att till en del få fram de pengar som är nödvändiga för att kunna genomföra de åtgärder vi finner angelägna. Jag avser inte att nu ta upp ett budgetresonemang — vi får väl så småningom tillfälle att diskutera våra förslag vart och ett för sig; och sedan brukar man ju längre fram på våren ha en diskussion om hela budgetalternativet.

Herr talman! Med det anförda ber jag att få yrka bifall till reservation 3.

Herr SVEDBERG, ERIK, (s):

Herr talman! I motionerna I: 648 och II: 595 yrkas att skatten på sprit höjes med 20 procent, medan beträffande vinet propositionens förslag till skatt godtas. Det är enbart nykterhetspolitiska värderingar som ligger till grund för dessa motioner, vilka för övrigt tillkommit efter diskussion inom de bägge nykterhetsgrupperna här i riksdagen.

Ur många synpunkter skulle det vara värdefullt om alkoholvanorna finge en mera markerad dragning från starksprit till alkoholsvagare sortiment. När restriktionerna vid inköp av alkoholdrycker numera blivit så gott som avskaffade är det, förutom i någon mån upplysning och undervisning, i allt väsentligt bara priset eller rättare sagt storleken av skatten på dessa drycker som är det instrument eller den regulator varmed konsumtionsvalet kan styras. De hittills praktiserade prisdifferenserna synes i det stycket inte vara tillräckliga. Enligt motionärernas mening är därför en kraftig höjning av spritskatten angelägen för att få avsett resultat.

Även jag vill gärna poängtera att den i motionerna föreslagna ytterligare höjningen av spritbeskattningen inte är av-

sedd att tillföra statskassan ökade inkomster för att därmed finansiera olika, i och för sig angelägna projekt. Avsikten är helt enkelt att bringa ned spritkonsumtionen över lag och få en kanalisering av alkoholvanorna mot andra sortiment, med statsfinansiellt resultat att skatteintäkterna inte ökar nämnvärt, eller helst inte alls utöver vad som kan utläsas i propositionen.

Mittenpartiernas motion, som herr Fälldin senast talade för och i vilken man räknar med ökade skatteintäkter, kan ur dessa synpunkter inte godtas. Däremot torde opinionen ute i landet på nytt hålla på att vakna för de rent nykterhetspolitiska aspekterna på dessa problem. Läkare, socialvårdare och andra kategorier av samhällsarbetare håller på att få klart för sig att den allt stridare spritfloden måste dämpas upp.

I avvaktan på de utredningar som pågår och vad de kan komma att föreslå när det gäller att tillvarata samhällets ansvar i dessa stycken torde det vara en lämplig introduktion för kommande åtgärder att nu besluta om den i de nämnda motionerna förordade kraftigare höjningen av skatten på sprit.

Vad jag här sagt överensstämmer med den reservation, nr 1, som har fogats till utskottets betänkande av herrar Tage Johansson och Wörnberg och som herr Wörnberg nyss har talat för.

Jag ber även jag, herr talman, att få yrka bifall till denna reservation.

Herr ERICSSON, JOHN, (s):

Herr talman! Den proposition som vi nu behandlar syftar till att återställa prisrelationerna när det gäller sprit och vin, jämfört med andra varuprisers utveckling, till den reella nivå som rådde år 1966 då vi som bekant senast höjde sprit- och vinskatterna. Det har ju varit på det sättet — tyvärr skall man väl säga — att prisutvecklingen har haft en sådan tendens att man gång efter annan måste anpassa skatterna i förhållande till denna utveckling. Vi kan konstatera

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

att ingen i princip har haft någonting att invända mot denna höjning av skatterna och att ingen yrkar på en sänkning av de nu gällande skatterna. Det är i och för sig angeläget att konstatera detta.

När det gäller skattens avvägning syftar man till, som herr Wörnberg framhöll, från utskottsmajoritetens sida att underlätta en övergång från starkare till svagare drycker. Den nu föreliggande propositionen följer samma linje. Man vågar nog också påstå att statsmakterna någorlunda lyckats styra konsumtionen via skatterna.

Sprittförsäljningen har under det sist förflutna året varit oförändrad i kvantitet, men en förändring har skett så till vida att dyrare sortiment har försålts. Därför har också skatterna på sprit och vin sammantaget ökat trots att skattesatserna har varit oförändrade. Vinförsäljningen däremot har ökat, och det gäller framför allt svagvinerna. När det gäller de starkare vinerna har det inte skett någon ökning, utan det har tvärtom blivit en oförändrad försäljning. Försäljningen av de svaga vinerna har däremot ökat mycket kraftigt, eller med nära 15 procent. Om man tar hela vinkonsumtionen totalt sett har ökningen under år 1967 varit ungefär 10 procent.

Riksdagen har ju vid sin behandling av dessa skatter haft den inställningen att man skall ha relativt låg skatt på vin. Det blir heller inga stora pengar av vinbeskattningen, om man ser på de totala intäkterna. Förra året var vinbeskattningen 178 miljoner kronor. Däremot inbragte skatten på sprit inte mindre än 1 735 miljoner kronor. Sammanlagt gav alltså vin- och spritskatterna 1 913 miljoner. Till dessa intäkter kan man dessutom lägga den allmänna varuskatten, som uppgår till cirka 300 miljoner kronor. Då blir det en siffra på 2,2 miljarder.

Det är rätt intressant att se på dessa siffror. När jag kom hit till riksdagen svarade intäkterna av skatten på sprit

och vin mot 9 procent av budgetens utgiftssumma. Nu är det många som säger att finansministern blir alltmer beroende av att spritkonsumtionen hålles uppe eller ökar, men detta är felaktigt. Den nuvarande finansministern är alltså mindre beroende av dessa skatteintäkter än hans företrädare. Den siffra jag nyss nämnde, 2,2 miljarder, svarar nu bara mot 6 procent av budgetens utgiftssumma. Dessa intäkter har alltså relativt mindre betydelse än tidigare. Det finns anledning att slå fast detta, tycker jag, eftersom man ofta hör dylika talesätt, som inte har någon verklig grund.

Nu arbetar den s. k. alkoholpolitiska kommittén, och dess resultat skall vi väl avvakta innan vi gör några principiella förändringar i själva skatteutformningen. Vi har inom utskottets majoritet funnit att finansministern har fått en bra avvägning av skattehöjningarna. Vi räknar då med att det stora flertalet konsumenter inte är missbrukare. När det talas om att dessa nya skatter skall ge så och så många hundra miljoner, kan man därför sätta ett frågetecken efter ett sådant tips. Om man skall förenkla litet, kan man i stället för att tala om procent i höjning uttrycka saken så att regeringen föreslår en höjning av priset på en helbutelj renat brännvin med drygt 3 kronor, mittpartierna föreslår en höjning med 4:50, och herrar Wörnberg och Tage Johansson tycker att det kan vara lagom med 6 kronor för varje helbutelj i höjning — och för andra spritsorter i relation därtill.

Beträffande spriten tror jag att inkomsternas storlek blir mycket beroende av det allmänna läget på arbetsmarknaden. I den mån det blir oro, driftinställelser och liknande företeelser tror jag att konsumtionen kommer att gå ned. Då blir det inte ens så stora ökningar som man räknar med i propositionen, långt mindre de belopp man räknar med i reservationen från mittenpartierna.

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

En sak är jag tämligen säker på. Om vi tar förslaget i propositionen om höjning av skatten på starkvin kommer den konsumtionen att gå ned. Det är en mycket tydlig tendens redan nu, och i och för sig finns väl inget att invända mot det. Men därvidlag är jag mera bestämd än när det gäller spritförsäljningen. Jag tror vidare att svagvinsförsäljningen kommer att öka ytterligare, därför att priserna är relativt låga och skattehöjningen är mycket måttlig.

Jag skall inte återge någon statistik från de senaste månaderna som är aktuella, men jag vill gärna ha sagt att jag har respekt för de motionärer som yrkar på en skattestegring med 20 procent, de som säger att de är ute efter en nedpressning av konsumtionen och att om man skall lyckas med det skall man höja mer än vad regeringen föreslår och mer än vad mittenpartierna föreslår. Jag vill som sagt betyga min respekt för en sådan inställning. Det är klara besked, och herr Wörnberg har motiverat varför man går fram på det sättet. Men om man har denna inställning kan man inte kombinera den med att säga att intäkterna blir allt större. Det går inte ihop. När nu mittenpartierna säger att deras 4 kronor 50 öre eller 15 procent kommer att ge 90 miljoner kronor mera förstår jag att de måste räkna på det sättet för att få intäkter till sin s. k. skuggbudget, men jag vill inte uttala mig mera bestämt på dessa punkter.

Det andra förslaget i propositionen gäller tobaken. Detta förslag från regeringen är av relativt begränsad omfattning. Men bevillningsutskottet har tidigare varit inne på dessa saker. Utskottet har skrivit till Kungl. Maj:t och hemställt om en översyn av tobaksbeskattningen. Det verkställdes en utredning, men den kunde inte läggas till grund för ett nytt skattesystem. Utskottet nöjer sig inte med det beskedet, utan vill att Kungl. Maj:t vidtar en snabbutredning och att vi får förslag redan till höstriktsdagen. Om den skrivelsen

är utskottet ense. Jag lägger vikt uppå att om det inte inträffar något alldeles särskilt som kan motivera ett ytterligare uppskov, vill vi ha förslag till höstriktsdagen.

Det förslag som nu föreligger om nya skattesatser för de långa cigarretterna och som utskottet med undantag av två reservanter ställt sig bakom sammanhänger med att det nuvarande skattesystemet favoriserar dessa cigarretter. Det kan inte vara rimligt att så sker. Man kan uttrycka saken så att det finns en del affärsmän som har balanserat på författningens ytterkanter. Det har inte förekommit någonting olagligt, men vad som har förekommit är av sådan karaktär att det statliga tobaksbolaget inte har kunnat vara med och konkurrera på det sätt som vederbörande affärsmän gjort. Vi bör akta oss för att uppmuntra sådana tendenser. Därför menar jag att vi bör sträva efter att vår skattelagstiftning skall bli konkurrensneutral. Jag hoppas att regeringens nya förslag kommer att medföra detta. Den justering som föreslagits har sådan karaktär att utskottets majoritet kan tillstyrka den.

Herr talman! Jag hemställer om bifall till utskottets hemställan i samtliga punkter.

Herr NILSSON, FERDINAND, (cp):

Herr talman! Det diskuteras ibland i riksdagen om konkurrensneutrala konsumtionsskatter som drabbar alla och om punktskatter. Vi har kommit in i ett skede då man mer och mer måste reagera mot den nedgång av konsumtionsförmågan som den allmänna varubeskattningen medför, och det har även ifrågasatts att man skall göra vissa justeringar på den punkten.

I dag står vi inför en annan sida av saken, nämligen punktbeskattningen. För min del har jag alltid varit motståndare till beskattning av sådant som är nödvändigheter för människor i små omständigheter och som sålunda drab-

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

bar dessa på ett allt annat än konkurrensneutralt sätt. Andra har tvärtom bekämpat skatten på lyx- och umbärliga varor.

Vi har sett förslag att lätta på skatten för guldvaror. Vi har sett detsamma när det gäller pälsverk, och vi har sett andra uttryck för samma tankegång. Jag har hela tiden haft uppfattningen att detta är en osund utveckling inom beskattningen. Det rimliga är att man tar bättre hänsyn till vad som är umbärligt och beskattar den konsumtion som är umbärlig och som vederbörande sålunda vid behov kan reducera.

Jag skall inte ingå på några subtiliteter. Våra vänner yrkesnykteristerna har ju försökt göra denna statsfinansiella debatt till en nykterhetsdebatt, men jag tror inte mycket på realiteten i argumentet att den fördyring av brännvinet med kronor 4:50 som mittenpartierna föreslår inte räcker till för att minska konsumtionen, medan en höjning med 6 kronor kommer att resultera i en minskning av konsumtionen. Detta är knappt ens ett önsketänkande. Man tror nog inte riktigt på det själv. Därmed har jag inte sagt något illa om den reservationen, som enligt min uppfattning med hänsyn till omständigheterna skulle kunna bidra till att minska annan beskattning som jag anser felaktig och öka en beskattning som jag anser riktig. Men motiveringen i reservationen vill jag reagera en smula emot.

Vi har flera gånger diskuterat frågan om spritbeskattningen, och då säger min gode vän John Lundberg, min länskamrat i andra kammaren: Vad är detta för ett spektakel? Skulle jag som är nykterist och skötsam ha bättre bärkraft än de som slarvar och super? Det kan jag aldrig finna något rimligt i!

Så säger John Lundberg. Det ligger väl något i detta resonemang också. Jag tycker därför att det bör nämnas i sammanhanget. Det säger dock en smula om en aspekt på detta problem. Men för mig står det klart att det stora problemet är frågan om beskattning av um-

bärliga varor i stället för beskattning av nödtorften, och den linjen vill jag för min del hålla fast vid.

Från centerhåll framhålles vidare att en höjd spritbeskattning drabbar måttlighetsförtärarna, vilka i viss utsträckning kan balansera prishöjningen genom minskad konsumtion. Det beror som herr John Ericsson antyder mycket på de ekonomiska omständigheterna och på konjunkturutvecklingen i vilken mån så kommer att ske. Men det finns en grupp som drabbas på ett upprörande orättvist sätt av spritbeskattningen. Det är de sjuka människorna — dem som man kallar för alkoholister, de som inte kan låta bli att dricka sprit. Dessa människor beskattas så länge de har en styver kvar. Därför har ett antal motionärer i båda kamrarna — herr Vigelsbo står först i andra kammaren och jag här — gått in för ett förslag där vi säger, att om man tar ut så stora belopp som Kungl. Maj:t vill, så stora belopp som mittenpartierna vill, så stora belopp som riksdagens nykterhetsgrupp har yrkat på, så bör en viss del därav verkligen gå till positivt individuellt nykterhetsarbete. Denna fråga står inte på dagordningen i dag, men jag anser mig böra beröra den, ty den är för mig av avgörande betydelse när jag nu röstar. Såvitt jag förstår är det rimligt och riktigt att man, eftersom en del av skatteuttaget träffar en del människor som är sjuka, som är alkoholskadade, också anslår en del av dessa medel till att hjälpa dem, och då till individuell hjälp i anknytning till en rörelse som jag har sett uträtta bra saker, nämligen Länkarna.

Med dessa ord har jag antytt ett ställningstagande till detta problem, som jag sedan kommer att fullfölja vid votereringen. Jag har ingen anledning att ställa nya yrkanden eller att i onödan instämma i de yrkanden som ställts — det hela får bero på hur propositionsordningen kommer att utveckla sig. Jag har emellertid med detta velat ange den grunduppfattning som jag har i detta

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

ärende och som jag kommer att fullfölja.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Finansministerns motiv för en höjning av skatten på sprit och vin är ju det enklast tänkbara: Höjningen motsvarar den allmänna konsumentprisnivån. Det är ett motiv som i varje fall jag inte gör några reservationer till.

Herr Wärnberg vill i sin reservation gå längre i fråga om höjning av priset på starksprit än finansministern och utskottsmajoriteten, men det är med en klar nykterhetspolitisk motivering. Jag brukar ta upp diskussioner med herr Wärnberg om de nykterhetspolitiska motiven i sådana här sammanhang. Jag kan i dag helt avstå från dem, eftersom utskottets värderade ordförande i klartext ändå redogjort för skälen till att utskottsmajoriteten i varje fall vid detta tillfälle inte vill föra en nykterhetspolitisk diskussion och därför bortser ifrån de nykterhetspolitiska värderingarna som sådana.

Nej, jag har ett helt annat ärende när jag går upp i talarstolen. Det gäller de reservationer som rör både spritskatten och tobaksskatten, som har knåpats ihop av de s. k. mittenpartierna. Dessa reservationer har ju ett klart politiskt innehåll, även om man försöker dölja det med s. k. moraliska motiv, och ingår för övrigt, som jag kan se det, som ett senkommet inlägg i remissdebatten. Eller med andra ord: Reservationen ingår som ett väsentligt led i den pågående budgetdebatten.

Jag vill inleda mina synpunkter med att citera Expressens ledarkommentarer dagen efter sista motionsdagen. I en stor rubrik säger ledarskribenten följande: »Mitten sätter tändar i budgeten.» Så sätter man i ledarrubriken: »Årets budget är säregat tandlöst... Utlovade reformer har bantats ner till oigenkännlighet. Av ett framtidsperspektiv hittar man ingenting. I går pre-

senterade oppositionen sina alternativ på centrala punkter — alternativ som är viktigare i år än på många år därför att de antagligen blir regeringspolitik efter höstens val. Oppositionen är som vanligt låst av de resultat som regeringens politik har givit. Det anmärkningsvärda är hur pass profilskarpt mittenalternativet trots detta avtecknar sig.»

Längre ned i ledaren står följande: »Barnbidragshöjningen och den ökade u-hjälpen är bägge betydande reformer i förhållande till vad regeringen vågat sig på. Men de kan trots detta inte ses som annat än en anvisning om reformområden där mittenpartierna avser att satsa särskilt hårt... Men för de åtgärderna som görs i motionerna» — märk väl, ärade kammarledamöter! — »anvisas via skattehöjningar på sprit och tobak de pengar som behövs, utan att man behöver skriva ut några växlar på framtida förbättringar av den ekonomiska utvecklingen.»

Det där är verkliga trumpetstötar! Man får dock förmoda att Jerikos murar eller i det här fallet snarare finansdepartementets murar håller.

Får jag göra några principiella frågor i sammanhanget? Anser verkligen mittenpartierna det vara riktigt att bara vissa grupper i samhället skall med ökad skattebelastning betala allmänna sociala reformer, som i det här fallet? Kan ni verkligen på fullt allvar mena att rökare och spritkonsumenter är just den grupp som skall betala höjda barnbidrag och ökad u-landshjälp? Eller för att uttrycka mig mera rått: Menar mittenpartierna verkligen att de är riktigt och moraliskt att en familjefar skall supa och röka ihop de pengar som behövs för att förstärka hans egna barnbidrag? Det kan väl inte vara rimligt?

Nog hade det varit mera politiskt renhårigt, om mittenpartierna vill gå längre i sin reformverksamhet än regeringen anser sig förmå, att de hade föreslagit en skattehöjning som drabbar *alla*, både företagare och konsumenter.

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

Förmodligen kommer riksdagen inte att falla för mittenpartiernas förförelsekonster — det avgörs väl här i huset i dag — och därmed har Expressens och andra borgerliga tidningars trumpetstötar varit förgäves. De där »tänderna» som Expressen talar om, som mittenpartierna ville placera in i Strängs tandlösa budget, faller tydligen ur bara en vecka efter monteringen, och det är sannerligen ett dåligt jobb!

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag trodde verkligen att den tiden var förbi då man förde ett — ursäkt mig! — så enfaldigt resonemang som herr Eriksson i Uppsala gör. Han tror tydligen, att om han super ihop en viss summa i skatt så ges just de pengarna som barnbidrag till hans granne och att om han röker cigaretter och betalar skatt på det sättet, så går just hans pengar till u-landshjälpen.

Vi resonerade en gång om att bilismen skulle bära sina egna bördor, dvs. att de pengar som staten fick in i bilskatt skulle gå till ett visst ändamål. Det är länge sedan det resonemanget föll bort, herr Eriksson. I dag går bilskatten in i den stora klumpsumman, och jag som bilist vet inte om de pengar jag betalar i bilskatt går till barnbidrag, u-landshjälp eller någonting annat. Det är ju orimligt att tala om att »supa ihop» pengar till u-landshjälp och barnbidrag.

Jag nämnde att bilismen skulle bära sina egna bördor. Man borde väl kunna säga, herr Eriksson, att alkoholkonsumtionen skulle bära sina egna bördor. Det förhåller sig ju ändå så att de som »offrar sig» så villigt för att supa ihop och röka ihop pengar till statskassan inte på långt när betalar de bördor som spritkonsumtionen åsamkar det här landet.

Vad man möjligen kan säga när det gäller en ökad spritbeskattning skulle vara att spritkonsumenterna då kom-

mer att bära en något större del av den börda som de åsamkar detta samhälle.

Jag vägrar alltså helt att godkänna herr Einar Erikssons resonemang, som var så tandlöst som någonting kan vara.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s) kort genmäle:

Herr talman! Jag vet inte om jag i fråga om tandbett behöver konkurrera med herr Axel Andersson!

Han säger att det är orimligt att motivera att spritskatten går till vissa reformer. Herr Fäldin sade i utskottet att »vi är inte vana vid att pengarna är öronmärkta». Det kanske är riktigt. Jag brukar också använda det där demagogiska talesättet, men det är ju vid de tillfällen då man är i argumentnöd som man tillgriper det. Om man skall föra ett riktigt resonemang, åtminstone med denna utgångspunkt, så har jag ju citerat Expressen. Jag förmodar att tidningen kan läsa folktopmotioner även om de nu har beteckningen mittenpartimotioner. Jag upprepar citatet: »Men för de åtaganden som görs i motionerna anvisas via skatthöjningar på sprit och tobak de pengar som behövs.»

Detta är väl klart! Inte behöver man vara speciell demagog för att läsa det här såsom jag gjort det.

Herr ANDERSSON, AXEL, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Det finns en auktoritet som herr Einar Eriksson tror på till det yttersta, och det är herr Sträng. Om herr Sträng hade föreslagit några fler procent i detta fall, så är jag övertygad om att herr Eriksson skulle ha försvarat det till det yttersta.

Men nu är det ju ändå så, att herr Sträng också för att klara budgeten yrkar på en ökning av skatterna på sprit. Är det då inte likadant med herr Sträng, som herr Eriksson nu påstår att det är med centerpartiet, att han måste utnyttja de här arma människorna som

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

super och röker för att klara sin budget. Det är inte vi alla, utan det är dessa vissa personer, som genom sitt ivriga drickande och rökande betalar en del av de utgifter som samhället i stort har. Det är precis samma sak med herr Strängs förslag.

Om Expressen nu använder det resonemang som tidningen har fört, så är det ju Expressens sak. Det underliga är att herr Eriksson aldrig tror på Expressen i andra sammanhang, men om Expressen gör en sådan här liten kullerbytta — om jag vågar använda det uttrycket — då återoppar herr Eriksson alltid Expressen som det verkliga sanningsvittnet, som man skall tro på från början till slut.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s) kort genmäle:

Herr talman! Herr Axel Anderssons tolkning av hur jag uppfattar Expressen är alldeles riktig. Alltid när de angriper den politik, som regeringen för, så anser jag att de är ensidiga i allra högsta grad. När tidningen däremot skriver om de partier, som den vårdar sig om, så utgår jag ifrån att den åtminstone är sanningsenlig och icke lika ovederhäftig och okunnig som när den angriper regeringen.

Men nu påstod herr Axel Andersson att Expressen i det här fallet tydligen gjort en kullerbytta — som han uttryckte det — när det gällde att referera mittenpartiernas förslag.

Sedan instämmer jag i vad herr Andersson sade — det är sällan jag gör det — nämligen att om finansministern lägger fram ett förslag, så brukar jag vara den mest pålitliga att följa det. Jag har aldrig skämts för det, ty jag har den principiella uppfattningen att om man skall föra en politik så får man vara ense om den politiken. Man skall verkligen samla sig omkring den.

Om Expressen har rätt när den gör gällande att regeringens politik i höst blir den, att sociala reformer skall fi-

nansieras med höjda skatter på sprit och tobak, är det möjligt att herr Andersson får kreera den roll som jag nu har, nämligen att försvara den typ av finansminister som då tillsätts.

Herr **ANDERSSON, AXEL**, (fp) kort genmäle:

Herr talman! Jag vill helt kort uttala min tacksamhet över att herr Eriksson och jag mycket sällan står på samma linje.

Herr **TISTAD** (fp):

Herr talman! Efter denna utflykt i den högre budgetpolitiken är jag ledsen att återföra debatten till det mera triviala område som gäller utformningen av tobaksbeskattningen.

Herr John Ericsson karaktäriserade importörerna av långa filtercigarretter som affärsmän som balanserade på bestämmelsernas ytterkanter. Svenska Tobaksaktiebolaget har inte kunnat vara med och konkurrera, säger herr Ericsson, och därför gäller det nu att införa en konkurrensneutral beskattning.

Är inte detta att ställa sakerna en smula på huvudet?

För det första måste man reagera mot herr John Ericssons karaktäristik av importörerna. De har underkastat sig gällande skattebestämmelser, de som alla andra. Därför att de inom ramen för de bestämmelser som finns har lyckats erövra några procent av en marknad från en konkurrent, finns det ingen anledning att här i kammaren avge några förklenande omdömen om dem.

Om man läser bevillningsutskottets betänkande nr 2 från i fjol får man ett bidrag till historieskrivningen. Där står det, att utskottet under hand hade inhämtat från Svenska Tobaksaktiebolaget att vissa importörer börjat saluföra cigarretter av betydligt större format än som tidigare förekommit på den svenska marknaden och att dessa varor kan anses gynnade genom att den

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

högsta skattesatsen, som omfattar den vanliga typen av cigaretter, gäller för alla cigaretter med en vikt över 0,85 gram per styck. Hur den kontakten har kommit till vet man inte, men det är väl inte osannolikt att det är Svenska Tobaksaktiebolaget som har vänt sig till utskottet för att få till stånd åtgärder mot en konkurrens som förmodligen blivit besvärlig.

Vid den tidpunkten, då några ändrade skattebestämmelser ännu inte varit på tal, kan man i varje fall inte beskylla dessa importörer för någon illojalitet. Att de när ändrade skattebestämmelser kom på tal inte omedelbart lade ned sin verksamhet i avvaktan på den höjning, som man kunde vänta, är väl också ganska förklarligt.

Skall man tala om en konkurrensneutral skatt bör man överväga om den ändring som nu är föreslagen verkligen fyller kraven på konkurrensneutralitet. Jag tycker det för min del knappast. Därför har jag den uppfattningen, att vi bör vänta med alltihop och göra en mera grundlig utredning innan vi förelägger några ändringar.

Under förutsättning att kammaren skulle bifalla reservation nr 2 skall jag be att få yrka bifall till reservation nr 3 med vissa ändringar som blir påkallade av ett bifall till den föregående reservationen. Dessa ändringar innebär

att i det med 2) betecknade författningsförslaget grupperna III, IV och V för cigaretter utgår ur tabellen i 2 §, samt

att i det med 3) betecknade författningsförslaget motsvarande skattegrupper för cigaretter utgår i kap. 24.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Låt mig först peka på något som jag förmodar var en felsägning från utskottets värderade ordförande. Det är inte så att vi har räknat med ytterligare 90 miljoner kronor som en följd av de fem extra procenten. Vi har både i motioner och reservationer

angivit detta belopp till 80 miljoner kronor.

Låt mig sedan återkomma till diskussionen om priselasticiteten. Herr Ericsson i Kinna sade att han inte ens trodde på den höjning som var redovisad i propositionen om vi fick en fortsättning av permitteringar, företagsnedläggelser osv. Men han sade sig förstå att vi måste räkna med ett belopp så och så stort.

Ja, jag undrar vilka beskyllningar vi hade råkade ut för om vi *inte* hade räknat. Finansministern har tagit till ett belopp som t. o. m. bevillningsutskottets ordförande ställer sig tvivlande till. Vi har inte alls räknat proportionellt utan vi har reducerat för den konsumtionsminskning som vi tror blir följden just av skattehöjningen. Att vi sedan kan få en ytterligare reduktion som en följd av konjunkturutvecklingen ligger väl i sakens natur.

Herr Eriksson i Uppsala inledde med att säga, att i takt med prisstegringarna höjer man sprit- och tobakspriserna och det har han verkligen ingenting emot, därför att det är precis vad man skall göra.

Jag vill då hänvisa till indexserien med 1949 som utgångsår, där man dels har index för alkohol och tobak och dels ett totalindex. Det skulle väl inte göra sig så särskilt bra att här från talarstolen läsa upp en hel lång indexserie, men jag föreställer mig att herr Eriksson och jag får tillfälle att studera denna, och vi skall då finna att han inte alls skapar den jämnhet, som han i en av sina repliker sade, genom att i varje läge »svära på vad finansministern föreslår». Inom parentes sagt tycker jag att detta är en mycket långtgående deklaration av principiell natur beträffande huvuduppgiften från en ledamot av parlamentet. Det framgick i varje fall av anförandet, att inriktningen var att ta som huvuduppgift att svära på vad statsrådet föreslår, låt vara att han tillhör det egna partiet.

Sedan citerar herr Einar Eriksson

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

tidningen Expressen. Jag skall inte gå i svaromål för Expressen, men kan det möjligen vara så att herr Einar Eriksson i Uppsala tror att t. ex. jag och centerpartiet och folkpartiet är så hårt knutna till Expressen, att vi skulle svära på varje ord som står där? Kan det möjligen bero på att det råder ett sådant förhållande mellan socialdemokratin och Aftonbladet? Låt mig komma med rådet, att om herr Eriksson har något otalt med Expressen bör han göra upp detta med Expressen.

Det har ställts några direkta frågor, och eftersom herr Eriksson och jag har diskuterat detta redan i utskottet, och de var riktade till mittenpartierna skall jag försöka svara. Skall bara vissa grupper betala angelägna reformer, och skall den ena familjefadern supa och röka ihop till den andra familjens barnbidrag eller till u-landshjälp osv.?

Låt mig fråga herr Einar Eriksson i Uppsala: Utskottets ordförande lämnade här uppgiften att 1 913 miljoner kronor utgjorde de totala inkomsterna från vin och sprit under det senast kända budgetåret. Kan herr Einar Eriksson gå upp i talarstolen och — gärna med utnyttjande av den expertis från finansdepartementet, som finns här — tala om exakt vilka speciella utgifter som bestrides med dessa nära 2 miljarder? Eller jag kan göra uppgiften något enklare. Herr Sträng har räknat med 200 miljoner kronor såsom statsinkomster som en följd av hans sprit-skattehöjning. Är herr Einar Eriksson beredd att tala om för kammaren, till vilka speciella statsutgifter denna inkomstförstärkning för nästa budgetår skulle användas?

Jag skulle tro att vi får lättare att föra denna diskussion i fortsättningen om vi så att säga har enahanda anspråk på varandra.

Herr **ERIKSSON, EINAR**, (s):

Herr talman! Herr Fälldin frågade mig: Tror verkligen herr Eriksson att

mittenpartierna är beredda att svära på vad Expressen skriver?

Nej, jag har aldrig riktat några sådana anklagelser mot er! Det finns ingen anledning att göra det. Jag har bara i min enfald gått och inbillat mig att Expressen på ett riktigt sätt refererar mittenpartiernas motioner. Men om herr Fälldin stiger upp här — eller någon annan av mittenpartiernas representanter — och säger, att Expressen inte är tillräckligt kunnig och initierad för att referera mittenpartiernas motioner — ja, då måste jag ta tillbaka vad jag har påstått.

Jag har dock, som sagt, uteslutande litat till att Expressen och en hel del andra borgerliga tidningar tydligen har uppfattat motivet för mittenpartiernas motioner på det sätt som jag har beskrivit. Är jag vilseledd, får jag be kammaren om ursäkt för det. Men då måste ni själva ta avstånd åtminstone från detta referat av motionen.

Herr **FÄLLDIN** (cp):

Herr talman! Herr Einar Eriksson i Uppsala ville uppenbarligen inte anta erbjudandet att för kammaren redovisa, hur de totala inkomsterna av skatten på vin och sprit används.

Han sade beträffande det som Expressen skrivit, att han hade fäst sig vid några ordval om »tänder» och vad det nu var. Vi har aldrig använt oss av något sådant ordval. Jag har i mitt första anförande framhållit, att vi, även om vi har räknat med en nedgång, har angivit att det kommer att ge den och den ökningen av statsinkomsterna. Vi har ansett det nödvändigt att öka statsinkomsterna för att kunna genomföra angelägna åtgärder. Vi har sagt att vi får ta diskussionen om dem när de kommer.

Eftersom herr Einar Eriksson i Uppsala menar, att man super och röker för alldeles speciella ändamål — det är ju herr Einar Eriksson i Uppsala som har angivit den motiveringen — tycker jag

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

det skulle vara intressant att få en redovisning för hur de nuvarande statsinkomsterna från denna inkomstkälla används. Det skulle då bli lättare att föra denna diskussion.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Jag citerade bara vad Expressen skrev. Men klandret mot budgetens »tandlöshet» riktades mot brister i fråga om barnbidragen och den ökade u-hjälpen och hade ingenting att göra med skatten på sprit och tobak. Eftersom monteringen av tänderna i denna tandlösa budget skall finansieras på det sätt, som man här beskriver, nämligen med en höjning av sprit- och tobaksskatten, drar jag den enkla slutsatsen att man för att tänderna skall sitta kvar måste supa och röka ihop pengar till dem.

Är det rätt uppfattat eller inte?

Nu ställde herr Fälldin tidigare en fråga till mig. Kan herr Eriksson, sade han, redovisa till vilka ändamål pengarna från den i propositionen föreslagna höjda sprit- och tobaksskatten går?

Nej, det kan jag inte göra av den enkla anledningen, att jag aldrig har sett finansministern motivera sin finansiering av reformer som föreslås, utan det är en budgetfinansiering. Men ni har ju den särskilda motiveringen, att ni vill klara vissa reformer genom att höja speciella skatter. Och det är en väsentlig skillnad.

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Till finansministerns teknik hör ju att han räknar och räknar och slutligen kommer fram till ett upplåningsbehov, som han bedömer rimligt för framtiden; och så svär han på att just det antalet upplånade miljoner är precis vad vi tål. Något annat kan man inte tåla. I varje fall tål inte finansministern och inte heller herr Eriksson i Uppsala någon avvikelse från denna siffra för upplåningen.

Men för att komma fram till precis detta upplåningstal måste finansministern använda de 200 miljoner han vill ta ut på vin och sprit. Då begränsar jag min fråga och upprepar den: Hur använder finansministern de 200 extra miljoner som kommer fram genom hans budgetåtgärder? Vilka speciella nya utgifter har han använt dem till?

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Det var ju synd att jag kom emellan — jag var nämligen väldigt spänd på att äntligen från herr Eriksson få ett svar på herr Fälldins mycket berättigade fråga.

Kammaren märkte ju att herr Eriksson lade upp en propagandakampanj och gjorde en stor affär av att mittenpartierna föreslagit vissa utgiftsändringar och vissa inkomstförstärkningar, som han ville koppla ihop. Men själv vägrar han nu gång på gång att ge besked om vart till exempel de 200 nya spritskattmiljonerna skall gå, som han själv kommer att rösta på om några minuter.

Herr Erikssons propagandakampanj har alltså torpederats av herr Fälldin, och jag gratulerar herr Fälldin till det. Men jag skall avvakta ett ögonblick till, om herr Eriksson möjligen har ett svar i sak att ge.

Herr ERIKSSON, EINAR, (s):

Herr talman! Varför smiter ni ifrån den fråga som jag har ställt? Säg i stället, så slipper vi hela den här debatten, att tidningen Expressens ledarskribent fullständigt har missförstått mittenpartiernas motiv för att sätta tänder i en tandlös budget.

Säg det, så är saken klar!

Herr FÄLLDIN (cp):

Herr talman! Expressens ledarartiklar är inte föremål för kammarens behandling i dag.

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

Herr DAHLÉN (fp):

Herr talman! Jag konstaterar endast, att herr Eriksson icke heller denna gång hade något svar.

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen yttrade, att med anledning av vad under överläggningen yrkats propositioner komme att framställas särskilt beträffande varje punkt av utskottets i förevarande betänkande gjorda hemställan.

I fråga om punkten A, fortsatte herr talmannen, komme propositioner att framställas först särskilt angående frågan om skatt och tull på sprit och vin samt därefter särskilt rörande frågan om skatt och tull på tobaksvaror.

Med avseende å punkten A i vad gällde skatt och tull på sprit och vin, anförde nu herr talmannen, hade yrkats

1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas;

2:o), av herr Wärnberg, att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Tage Johansson och herr Wärnberg vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del; samt

3:o), av herr Petersson, Erik Filip, att kammaren skulle godkänna det förslag, som innehölls i den av honom m. fl. vid betänkandet anförda reservationen i denna del.

Sedermera gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan i förevarande del vara med övervägande ja besvarad.

Herr Wärnberg begärde votering, i anledning varav herr talmannen upptog vardera av de båda återstående yrkandena med hemställan, huruvida kammaren ville antaga detsamma till kontraposition i den förestående omröstningen; och förklarade herr talmannen sig anse de härå avgivna svaren hava utfallit med övervägande ja

för deras åsikt, som ville till kontraposition antaga bifall till herr Erik Filip Peterssons yrkande.

Herr Wärnberg äskade emellertid votering jämväl om kontrapositionens innehåll, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som till kontraposition i huvudvoteringen angående bevillningsutskottets betänkande nr 1 punkten A i vad gäller skatt och tull på sprit och vin antager det förslag, som innefattas i den av herr Erik Filip Petersson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, har till kontraposition i nämnda votering antagits den av herr Tage Johansson och herr Wärnberg vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr Wärnberg begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 80;

Nej — 22.

Därjämte hade 21 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

I följd härav uppsattes, upplästes och godkändes för huvudvoteringen en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

punkten A i vad gäller skatt och tull på sprit och vin, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Erik Filip Petersson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Petersson, Erik Filip*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 76;

Nej — 38.

Därjämte hade 10 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Rörande punkten A i vad gällde skatt och tull på tobaksvaror, yttrade vidare herr talmannen, komme propositioner att framställas först särskilt såvitt avsåge föreslagen ändrad indelning i grupper samt därefter särskilt i vad anginge föreslagen höjning av skatt och tull.

Såvitt avsåge föreslagen ändring i gruppindelningen beträffande skatt och tull på tobaksvaror gjorde herr talmannen propositioner, först på bifall till vad utskottet härutinnan hemställt samt vidare på godkännande av den av herr Tistad och fru Nettelbrandt vid betänkandet avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Tistad* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter gi-

ven varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad bevilningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1 punkten A i vad gäller föreslagen ändring i gruppindelningen beträffande skatt och tull på tobaksvaror, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, godkännes den av herr Tistad och fru Nettelbrandt vid betänkandet avgivna reservationen.

Sedan denna voteringsproposition ånyo uppläst, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Tistad* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 96;

Nej — 22.

Därjämte hade 7 ledamöter tillkännagivit, att de avstode från att rösta.

Ytterligare gjorde herr talmannen beträffande fråga om höjning av skatt och tull på tobaksvaror propositioner, först på bifall till utskottets hemställan i förevarande del samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Erik Filip Petersson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen, såvitt nu vore i fråga; och förklarade herr talmannen, efter att hava upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan i denna del, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Petersson, Erik Filip*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Ang. höjning av skatten på sprit och vin, m. m.

Den, som bifaller vad bevillningsutskottet hemställt i sitt betänkande nr 1 punkten A i vad gäller fråga om höjning av skatt och tull på tobaksvaror, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Erik Filip Petersson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del.

Sedan denna voteringsproposition ånyo upplästs, verkställdes till en början omröstning genom uppresning. Herr talmannen förklarade, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för ja-propositionen.

Då emellertid herr *Petersson, Erik Filip*, begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst omröstningsapparat; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 85;

Nej — 39.

Sedermera bifölls på gjord proposition utskottets i *punkten B* gjorda hemställan.

Vidkommande *punkten C*, anförde nu herr talmannen, hade yrkats dels att utskottets hemställan skulle bifallas, dels ock att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Erik Filip Petersson m. fl. vid betänkandet avgivna reservationen i förevarande del. Emellertid, fortsatte herr talmannen, hade sistnämnda yrkande, nämligen såvitt avsåge motionerna I: 631 och II: 824, besvarats med kammarens under punkten A fattade beslut, varför här endast återstode yrkande om bifall till utskottets hemställan.

Slutligen bifölls på gjord proposition utskottets hemställan i *punkten C*.

Herr TALMANNEN yttrade:

Eftersom enligt kammarens just fattade beslut höjningen av skatt och tull på sprit och vin skall träda i kraft nästa måndag, den 5 dennes, samt andra kammaren ännu ej fattat beslut i ärendet och kamrarna *kan* fatta olika beslut rörande beskattningen, med gemensam omröstning som eventuell följd, samt denna bör äga rum i dag, har ytterligare två *eventuella* sammanträden utsatts i dag, nämligen *dels* för godkännande av eventuell proposition om gemensam votering två timmar efter det beslut fattats i båda kamrarna, alltså även i andra kammaren vid tidpunkt som nu ej kan anges, *dels* också tio minuter efter det andra sammanträdet början.

Kallelse till dessa eventuella sammanträden kommer att i förekommande fall ges genom voteringsklockorna.

På framställning av herr talmannen beslöt kammaren nu, kl. 12.41, att — för att avvakta andra kammarens beslut — ajournera sina förhandlingar till kl. 14.00.

Då förhandlingarna kl. 14.00 återupptogs anförde herr TALMANNEN:

Då andra kammaren fattat samma beslut som första kammaren rörande bevillningsutskottets betänkande nr 1, kommer gemensam votering icke att äga rum.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 50, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändrad lydelse av 2 § 1 mom. förordningen den 24 maj 1957 (nr 209) om skatt på sprit och vin, m. m. jämte motioner.

Anmälades och bordlades Kungl. Maj:ts till kammaren överlämnade proposition nr 15, med förslag till lag angående änd-

Meddelande ang. enkel fråga

ring i lagen den 3 juni 1965 (nr 186)
om lagrådet m. m.

Anmälades och bordlades

bankoutskottets memorial:

nr 1, med överlämnande av fullmäktiges i riksbanken till bankoutskottet avgivna berättelse; och

nr 2, med överlämnande av fullmäktiges i riksgäldskontoret till innevarande riksdag avgivna, till bankoutskottet avlämnade berättelse; samt

första lagutskottets utlåtanden:

nr 1, i anledning av verkställd granskning av justitieombudsmannens ämbetsförvaltning; och

nr 2, i anledning av verkställd granskning av militieombudsmannens ämbetsförvaltning.

Meddelande ang. enkel fråga

Meddelades, att jämlikt § 20 i kammarens ordningsstadga följande enkla fråga denna dag framställdes av herr *Ahlmark* (fp) till hans excellens herr statsministern: »Tog Statsministern under sin resa i Östafrika upp frågan om svenskt bistånd i olika former till projekt som är gemensamma för Tanzania och Zambia och som kan underlätta den orientering mot Östafrika som blivit nödvändig för Zambia på grund av Rhodesia-konflikten?»

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 14.02.

In fidem

K.-G. Lindelöw

/Solweig Gemert
